

Noi, în absența „celuilalt”

Prima imagine de spectacol este cea a publicului însuși. Placa metalică, pe care sunt suspendate lămpi cu neon, se răsucesce și în locul luminii orbitoare de dinaintea reprezentației apare o imensă oglindă. Sala este astfel invitată pe scenă, expusă propriei priviri, timp de câteva minute. Imaginea se repetă, însă aceleași persoane – complet străine la început – se regăsesc la fel în trăiri, își manifestă emoția cu aceeași intensitate, fără pudoare. Oglinda, cea care, paradoxal, „desparte și unește”, ne prezintă egali, dezvoltându-ne, prin puterea artei, o unică identitate sufletească. Povestea depănată de Robert Lepage (deopotrivă actorul și regizorul montării) impresionează prin *asemănare*. Viața istorisită în vorbe puține, refăcută din cioburi, pare o reactualizare a propriei noastre existențe. Secvențele evocate se înlanțuie aparent fără noimă. Surprinzătoare prin forța cu care produc mereu starea de îngândurare și tristețe, ele ajung, printr-o perfectă coerență subiectivă, dezvoltată treptat, să înduioșeze profund. Clipe din copilărie, cu speranțe și inconștiențe candido, contrastează brutal cu nimicnicia simțită la maturitate. Trecutul, văzut prin ochii adultului, se revelează dureros: el înțelege că zădărnici exprimau și ochii mamei, ființa sacrificată, apăsată de griji, chinuită, mutilată la final de o boală cruntă. O revede în situațiile grele, de confruntare cu moartea – așezată orizontal, pe masa de operații – când, pe un ecran paralel, rulează filmul alb-negru, mut (spectaculos efect) al timpurilor îndepărtate,

senine – timpurile strălucitoare ale tinereții ei.

Eroul se multiplică în diferite ipostaze: intră în pielea mamei, se lasă simbolizat de marionete, se distanțează ironic. Trecerea de la un rol la altul se combină cu schimbul permanent de planuri – sonore, temporale, spațiale. Perspectiva adâncă și valorizarea miniaturii compun un joc fabulos al proporțiilor. Ele se relativizează, se succed în degradeuri subtile sau șochează prin efectul unor adevărate prăpăstii. Trecerile dintr-o zonă în alta au ca element de legătură un corp mic, rotund de la care se dezvoltă tot desenul scenografic. El este, pe rând, „fereastra” prin care se introduc rufele în mașina de spălat; vedem cum se agită hainele, spuma începând să semene cu imaginea Pământului văzut din cosmos. Apoi, același obiect se transformă în hubloul unei nave, într-un cadran de ceas, dintr-un bar de noapte, sau un bol cu apă, în care înoată un pește. Imaginea este însoțită de un comentariu trist al protagonistului: nu suntem decât bieți peștișori, care ne învărtim disperați, în cerc, crezând că descoperim noi orizonturi...

Reapare, la sfârșit, oglinda, în care se reflectă personajul (și interpretul). Mișcările lui seamănă cu cele ale astronautilor, în spațiu. Absența acută a mamei îi face existența terestră de nesuportat. Visează să se desprindă, să se ridice spre lună. Să plutească deasupra feței ei nevăzute, acolo, de unde Pământul nu se mai zărește...

Ex Machina (Québec) – La face cachée de la lune – concepție, regie și interpretare: Robert Lepage. Asistență de regie: Pierre-Philippe Guay. Muzica: Laurie Anderson. Costume: Marie-Chantale Vaillancourt. Creație marionete: Pierre Robitaille, Sylvie Courbron. Data reprezentației: 8 iunie 2001.